

ÜNİVERSİTE SINAVLARINA HAZIRLIK

AYT

Bütün kitaplar cepte, tablette, masanda

KONU ÖZETLERİ

HIZ KAZANDIRAN TEKNİKLER

YENİ NESİL ÖZGÜN SORULAR

PRATİK BİLGİLER

VIDEO
ÇÖZÜMLÜ

AKILLI TAHTAYA
UYUMLU

MEB
ÖĞRETİM PROGRAMI VE
ÖSYM SORU TARZINA GÖRE
HAZIRLANMIŞTIR

TAMAMI VIDEO ÇÖZÜMLÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI SORU BANKASI

Arti - Yapay
Zekâ Asistan

Dijital Öğrenme
Ayak İzi

Hibrit Kitap
Teknolojisi

QR KODU OKUTARAK
HİBRİT KİTABA ULAŞABİLİRSİNİZ

PEGEM YAYINLARI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI TAMAMI ÇÖZÜMLÜ SORU BANKASI

ISBN 978-625-6829-42-8

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayinevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

3. Baskı: Ankara

Proje-Yayın: Şevval Aksoy
Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Repro Bir Mat. Kağ. Rek. Tas. Tic. Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA
0.312 395 20 29

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa - Sertifika No: 47381

İLETİŞİM

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

www.pegem.net

pegem@pegem.net

0538 594 92 40

[pegemakademi](https://www.instagram.com/pegemakademi)

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Testleri çözebilir.
- 3 Video çözümleri görebilir.

Detaylı anlatım için
QR kodu okutunuz.

Arti - ASİSTAN

- 1 Kullanıcılar hibrit kitapta çözdükleri sorular sonrasında Arti - ASİSTAN sekmesinde öğrenme durumlarına dair anahtar kelimeler ile başarılı/başarısız oldukları konuları detaylı olarak görüntüleyebilir.

Yapay zekâ, soruları çözmeye başladıkları andan itibaren kullanıcıların başarı durumlarını tespit edecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza ve soru robotunuza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

**Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2024 tarihine kadar geçerlidir.
Hibrit kitaplara kasım ayı itibarıyla erişim sağlanacaktır.**

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

1. BÖLÜM

Güzel Sanatlar ve Edebiyat1

2. BÖLÜM

Şiir Bilgisi8

Şiirde Ahenk 21

Şiir Türleri 31

Edebî Sanatlar37

3. BÖLÜM

Anlatmaya Bağlı Metinler56

Göstermeye Bağlı Metinler65

Öğretici Metinler73

Gazete Çevresinde Gelişen Öğretici Metinler75

Kişisel Hayatı Konu Alan Öğretici Metinler79

Sözlü Anlatım Türleri 83

4. BÖLÜM

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı89

5. BÖLÜM

Geçiş Dönemi (XI. - XII. Yüzyıl Türk Edebiyatı) 110

Halk Edebiyatı (Nazım Şekilleri ve Türleri) 119

Halk Edebiyatı
(Genel Özellikler - Anonim Halk Edebiyatı) 135Halk Edebiyatı (Âşık Tarzı - Din Etkisi
Dışında Oluşturulan Halk Edebiyatı) 146

Halk Edebiyatı (Tekke -Tasavvuf Edebiyatı)150

Divan Edebiyatı (Nazım Şekilleri ve Türleri) 154

Divan Edebiyatı
(Genel Özellikler - Sanatçılar - Eserler)172**6. BÖLÜM**

Edebî Akımlar200

I. Dönem Tanzimat Edebiyatı
(Genel Özellikler - Sanatçılar - Eserler) 219II. Dönem Tanzimat Edebiyatı
(Genel Özellikler - Sanatçılar - Eserler) 234Tanzimat Dönemi Edebiyatı
(Genel Özellikler - Sanatçılar - Eserler) 244

Servetifünun Edebiyatı 254

Servetifünun Dönemi Bağımsız Sanatçıları277

Fecriati Dönemi279

Millî Edebiyat Dönemi284

7. BÖLÜM

Cumhuriyet Dönemi Öğretici Metinler 316

Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri 322

Saf (Öz) Şiir - Yedi Meşaleciler 324

Serbest Nazım ve Toplumcu Şiir 333

Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şiir338

Garip Hareketi (Birinci Yeniciler) 342

Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Şiir348

İkinci Yeni Şiiri 354

İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir359

1980 Sonrası Şiir 362

Cumhuriyet Dönemi Halk Şiiri 365

Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Eserler367

Toplumcu Gerçekçi Eserler371

Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Eserler 378

Modernizmi Esas Alan Eserler 385

Cumhuriyet Dönemi Göstermeye Bağlı Metinler400

Eser İçerikleri - Özellikleri410

Cevap Anahtarı 424

1. BÖLÜM

Güzel Sanatlar ve Edebiyat

GÜZEL SANATLAR VE EDEBİYAT

Bu bölümde güzel sanatlar ve edebiyatla ilgili temel kavramlar bulunmaktadır. Türk dili ve edebiyatının içinde yer alan ünite konuları iç içedir. Her konu, bir sonraki konunun temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden "Bu üniteden soru gelmiyor çalışmama gerek yok." düşüncesiyle hareket etmemelisiniz. Çünkü burada öğreneceğiniz karma sorularda, metin yorumlarında hatta paragraf çözümlerinde de işinize yarayacaktır.

Sanat: Bir duygunun, tasarımın, güzelliğin vb. dışı vurumunda, anlatımında kullanılan yöntemlerin tümüne denir. Bu yöntemlerle ortaya konan üstün yaratıcılığa da sanat denir.

Sanat genel olarak iki gruba ayrılır: Endüstriyel sanatlar (zanaat), güzel sanatlar.

Zanaat: İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren işlere "zanaat" denir.

Dokumacılık, kuyumculuk, kuduracılık...

Güzel sanatlar: İnsanların, tabiat karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi unsurlarla güzel ve etkili biçimde ve kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir.

Güzel Sanatların Sınıflandırılması

1. Plastik (Görsel) Sanatlar

- Maddeye biçim veren sanatlar denir.
- Ana malzemesi madde ve renktir.
- Göze hitap eder.

2. Fonetik (İşitsel) Sanatlar

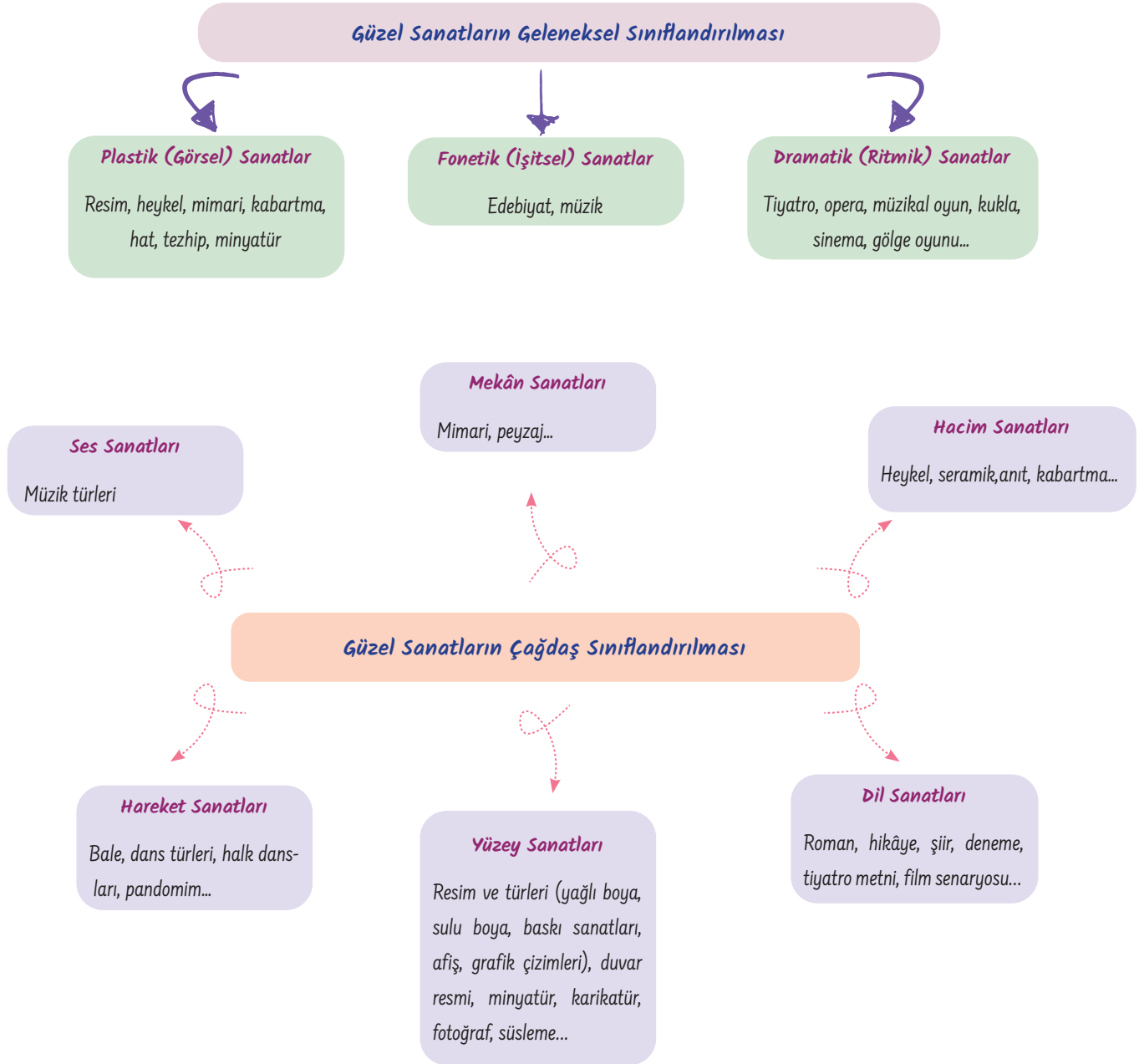
- Sese ve söze biçim veren sanatlar denir.
- Ana malzemesi ses ve sözdür.
- Kulakla algılanır.

3. Ritmik (Dramatik) Sanatlar

- Harekete biçim veren sanatlar denir.
- İnsanın eyleme dönüşmüş ifadelerle kendini veya bir olayı, bir olguyu anlattığı sanatlardır.
- Malzemesi hem görsel hem işitsel unsurlardır.

Sanat ve Zanaatın Karşılaştırılması

- Sanatın temel amacı zevk vermek, zanaatta temel amaç yarar sağlamaktır.
- Sanat, sanatsal beceriye; zanaat, el ustalığına dayanır.
- Sanatta öncelik para kazanmak değildir, zanaatta yapılan işten geçim sağlanır.
- Sanat eserleri biriciktir, zanaatta ise aynı ürün birçok kez üretilir.

Edebiyat: Duygu, düşünce ve hayallerin dil aracılığıyla güzel, etkili ve belli bir şekil içerisinde anlatılmasına edebiyat denir.

★ "Edebiyat" sözcüğünün kökeni "edeb"dir. Bu anlamda edebiyat ile ahlaki değerler arasında ilişki kurulmuştur.

Edebî Metin: İnsanın duygu ve düşüncelerini; özlem ve dileklerini estetik ölçüler içinde anlatan ve okuyucuda güzellik duygusu yaratan dil ürünlerine denir.

Edebî Metinlerin Özellikleri:

- ✓ Okura estetik bir haz vermeyi amaç edinir.
- ✓ Öğretmez, bilgi verme amacı taşımaz.
- ✓ Kurmacadır, yani hayalî ve tasarlanmıştır.
- ✓ Duygu yoğunluğu zengindir.
- ✓ Estetik ölçütler içinde, belli bir sanat anlayışıyla ortaya çıkar.
- ✓ Yazıldığı dönemin zihniyetini yansıtır.
- ✓ Anlam ve bağlam arasında sıkı bir ilişki vardır.
- ✓ Anlatım biçimlerine göre üç grupta toplanır: anlatmaya bağlı metinler, coşku veren metinler ve göstermeye bağlı metinler.

Edebiyatın Bilim Dallarıyla İlişkisi**Edebiyat ile Tarih İlişkisi**

- ✓ Edebî metinler oluşturulduğu dönemin izlerini yansıtır.
- ✓ Yazılış amacı bilgi vermek olmasa da okunulan bir romana ya da öyküye bakılarak o ürünlerin yazıldığı dönemin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel hayatı hakkında bilgi sahibi olunabilir.

Edebiyat ile Coğrafya İlişkisi

- ✓ Coğrafya, edebî metinlerdeki yer/mekân unsuru bakımından edebiyatla ilişki içindedir.
- ✓ Özellikle olay metinlerinde bulunması gereken unsurlardan biri "yer"dir.
- ✓ Edebî metinlerde (hikâyelerde, romanlarda vs.) köyler, şehirler, bölgeler, coğrafi alanlar, yer/mekân unsuru olarak bulunmak zorundadır.

Edebiyat ile Sosyoloji İlişkisi

- ✓ İnsanı anlatmaları, edebiyatla sosyolojinin konu alanlarını ortak kılar.
- ✓ Edebiyatın konusu insandır ve insan, toplum içinde yaşayan bir varlıktır.
- ✓ İnsanların toplum olarak yaşayışının ve insanın diğer insanlarla ve doğa ile olan münasebetinin incelendiği sosyoloji bilimi ile edebiyat arasındaki ilişki çok yoğundur.

Edebiyat ile Psikoloji İlişkisi

- ✓ Her edebî metin, kurgulanmış da olsa hayattan önemli oranda sahneler yansıtır. Bu sahneler kimi zaman da kişilerin ruhsal durumlarıyla ilgilidir.
- ✓ Kahramanlar, kurgusal bir hayat sürer, üzülür, sevinir, zaman zaman da birbirleriyle çatışır.
- ✓ Özellikle edebî eserlerin bazılarında (psikolojik romanlarda) kahramanların ruh dünyalarının derinlemesine çözümlendiği görülür. Bu durumda yazar, psikoloji biliminden faydalanır ve kahramanların olaylar karşısında gösterdikleri tepki, psikolojik açıklamalara uygun verilir.

Edebiyat ile Felsefe İlişkisi

- ✓ Felsefe, varlık ve bilgi konularında sorular sorulup çıkarımların yapıldığı bir bilim dalıdır.
- ✓ Edebiyat, felsefe biliminden hem öğretici metin türlerinin hem de edebî metin türlerinin oluşturulmasında yararlanır.

Edebiyat ile Bilim-Teknik İlişkisi

- ✓ Bilim-teknik insan hayatını değiştiren gelişmeleri barındırır ve bu durum doğrudan edebiyata yansır.

Örneğin matbaanın icadı, edebî eserlerin daha kısa sürede, daha hızlı ve daha kolay bir şekilde okurların eline ulaşmasını sağlamıştır.

TEST – 1

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Güzel sanatlar, seslendikleri duyu organlarına göre gör-sel ve işitsel sanatlar olmak üzere ikiye ayrılır.
- B) Bale, dramatik; heykel ise plastik sanatlar grubunda yer alır.
- C) İnsana gündelik hayatta bir yarar sağlayan halıcılık, ma-rangozluk birer zanaattır.
- D) Zanaatkâr, maddeyi güzel ve özgün olsun diye; sanatçı ise faydalı olsun diye işler.
- E) Tarih ve coğrafya, edebiyata en yakın bilim dalları ara-sında yer alır.

2.

Divan edebiyatındaki mesnevi türüyle benzerlikler gös-teren roman, Türk edebiyatına Tanzimat edebiyatıyla birlikte girmiştir. Özellikle Millî Edebiyat Dönemi'nde top-lumsal konulara yönelen birçok sanatçı; eserlerinde ülke sorunları, aile ilişkileri, geçim sıkıntıları ve Kurtuluş Sava-ş'ını birçok yönüyle ele almıştır.

Bu parçaya göre romanın etkilendiği konular aşağıdaki bilim dallarından hangisiyle ilişkilidir?

- A) Sosyoloji B) Psikoloji C) Coğrafya
D) Felsefe E) Tarih

3. Aşağıdakilerden hangisi edebî bir metinden alınmış ola-maz?

- A) Cıvardaki tek tük ışıklar da söndü. Herkes uykunun ku-cağındaydı şimdi. Ağaçlar daha da yeşillendi. Gün ağa-rana dek öylece kaldılar.
- B) Bardağın doldurulmasına karar verilmişti verilmesine de neyle doldurulacaktı ki? Evet bütün sorun buydu, olmak ya da olmamak gibi bir şeydi bu.
- C) Donmuş ırmağın iki yakası, ışık girmez bir ladin ormanı-yla kaplıydı. Etkisini giderek yitiren gün ışığında ağaçlar karanlık, korkutucu şekiller çizerek birbirlerinin üzerine kapanıyormuş gibiydi.
- D) Ev, her zamankinden daha gürültülüydü. Sanki tüm elektrikli aletler çalışıyordu. Dışarıdan gelen gürültüler de cabasıydı. Bir tek insan sesi yoktu içeride.
- E) Atatürk, Millî Mücadele'nin başlangıcından itibaren millî güç, millî birlik ve bütünlük konusuna son derece önem vermiş; bu mücadeleyi Türk milletinin maddi ve manevi gücünü birleştirmesiyle başarmıştır.

P
E
G
E
M
Y
A
Y
I
N
L
A
R
I

4.

I. Zanaat	Bakırcılık
II. Plastik sanatlar	Hat
III. Fonetik sanatlar	Edebiyat
IV. Dramatik sanatlar	Opera
V. Karma sanat	Seramik

Yukarıdaki numaralanmış terimlerden hangisi karşısin-daki kavramla eşleştirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdakilerden hangisinin kurmaca metin örneği oldu-ğu söylenemez?

- A) Sait Faik Abasıyanık'ın *Lüzumsuz Adam* öyküsü
- B) Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Yaban* romanı
- C) Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir* denemesi
- D) Yaşar Kemal'in *Sarı Sıcak* öyküsü
- E) Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* oyunu

6. Edebî yazıları diğer yazılardan ayırmada kullanılan en önemli ölçüt dildir. Edebiyat dışı yazılarda genellikle ---- bir dil kullanılır. İçimizde bir kıpırtı bırakmaz bu yazılar. Oysa edebiyat yazıları insanın yüreğinde bir titreşim uyandırır. Âdeta okuyanın içinde ---- bir haz yaratır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) mecazlı – tatlı
B) öğretici – estetik
C) bilgi verici – mecazlı
D) gerçekçi – sezdirici
E) estetik – yıkıcı
7. **Aşağıdakilerden hangisi güzel sanat eserlerinin başlıca niteliklerinden biri değildir?**
- A) Yaratıcılık B) Güzellik C) Biriciklik
D) Gerçeklik E) Evrensellik

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?**

- A) Edebî metinler, yazıldığı dönemin gerçekliğinden belirli ölçüde yararlanır.
B) Edebî metinler “coşku ve heyecanı dile getiren metinler” ve “olay çevresinde gelişen edebî metinler” olmak üzere ikiye ayrılır.
C) Sanat eserinin amacı, öncelikle doğruluk ve fayda değil; güzelliiktir.
D) Bir roman yazarı, varlığın ve bilginin kaynağını araştıran felsefeden yararlanabilir.
E) Edebî metinlerin ifade ettiği gerçeklik ve estetik anlayışı, metinden metine farklılık göstermez.

9. I. Sanat eserleri nesnel bir özellik taşımaz, yaratıcı ve evrenseldir.
II. Sanat eserinin amacı, insanlığa doğruyu ve yararlı olan şeyi göstermektir.
III. Sanat, insana haz verir; onu mutlu eder.
IV. Güzeli sanatların amacı, bilimden farklıdır.
V. Sanat metinlerinin anlamı yoktur, anlamları vardır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. İnsanda güzel duygular uyandıran, insanların duygu ve düşüncelerini zenginleştiren, onlara estetik duygular kazandırmak amacıyla yazılan eserlere sanat eseri denir. Sanat eserleri; plastik, fonetik ve ritmik sanat olmak üzere üçe ayrılır. Minyatür, resim ----; sinema, dans ----; edebiyat ise ---- sanat dalına girer.

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) plastik – ritmik – fonetik
B) ritmik – fonetik – plastik
C) fonetik – ritmik – plastik
D) görsel – ritmik – görsel
E) ritmik – plastik – fonetik

P
E
G
E
M
Y
A
Y
I
N
L
A
R
I

11. I. Deneme
II. Fıkra
III. Hikâye
IV. Anı
V. Eleştiri

Yukarıda verilen edebî türlerden hangisi, gerçekliği ele alışı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. **Aşağıdakilerden hangisi edebiyatımızda kurmaca yapıya dayalı yapıtlar arasında yer almaz?**

- A) *Karabibik*
B) *Türk'ün Ateşle İmtihanı*
C) *Kalpakkıllar*
D) *Devlet Ana*
E) *Küçük Ağa*

2. BÖLÜM

Şiir Bilgisi
Şiirde Akhenk
Şiir Türleri
Edebî Sanatlar

ŞİİR BİLGİSİ

I. NAZIM BİRİMİ

Manzum eserlerde anlam bütünlüğü taşıyan en küçük parçadır. Türk edebiyatındaki nazım birimleri şunlardır:

- a) **Mısra:** Manzumeyi oluşturan satırlardan her biri.
- b) **Beyit:** Aynı ölçüde ve anlamca birbirine bağlı iki mısradan oluşan nazım birimi.
- c) **Bent:** İki'den daha fazla sayıda bütünlük oluşturan dizelerdir.
- d) **Dörtlük:** Dört dizeden oluşan nazım birimidir.

Örnek

Su gelir deste gider
Ayrılır dostu gider
Gurbet yansın yıkılsın
Sağ gelen hasta gider

★ Yukarıda verilen şiir; dörtlükle, hece ölçüsüyle ve "aaxa" uyak şemasıyla yazıldığı için nazım şekli mânidir.

II. NAZIM BİÇİMİ

Manzumenin ölçüsü, kafiye örgüsü ve nazım birimiyle belirlenen dış yapısıdır.

- ✓ Halk edebiyatında ve İslâmiyet öncesi Türk edebiyatında hece ölçüsüne, divan edebiyatında aruz ölçüsüne bağlı nazım biçimleri kullanılır.

Örnek

Bir bezm-i latif olup müretteb
Sâdât-ı kabile geldiler hep
Re'y eylediler ki bu iki mâh
Bir birinin ola hâh nâhâh
İrzâ edeler babalarını
Böyle edeler dualarını

★ Yukarıda verilen şiir; beyitle, aruz ölçüsüyle ve "aa/bb/cc" uyak şemasıyla yazıldığı için nazım şekil mesnevidir.

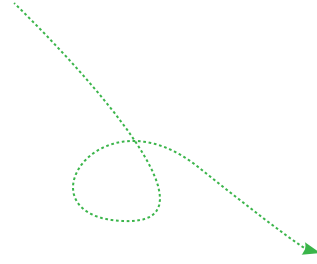
III. ŞİİRDE RİTİM

Asonans: Bir dizede ya da şiirde sesli harflerin tekrarıyla sağlanan armoni.

Aliterasyon: Bir dizede ya da şiirde sessiz harflerin tekrarıyla sağlanan armoni.

IV. KAFİYE DÜZENLERİ

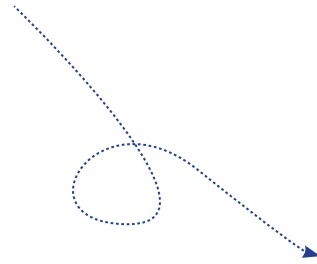
a) **Düz Uyak (aa/bb/cc):** Her beyit kendi arasında kafiyelidir, mesnevi tipi uyak da denir.

Örnek

Ah ne idim, ne idim	(a)
Sahralarda bey idim	(a)
Felek beni ne yaptı	(b)
Beli bağılı kul yaptı	(b)

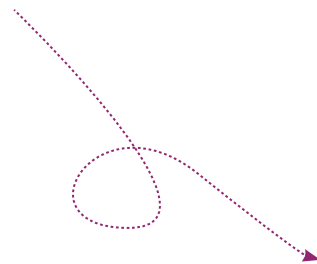
b) **Çapraz Uyak (abab):** Her dörtlünün tek ve çift sayılı dizeleri kendi aralarında uyaklanır.

Örnek

Hemen Mevla ile sana dayandım	(a)
Arkam sensin, kal'am sensin dağlar hey	(b)
Yoktur senden gayrı kolum kanadım	(a)
Arkam sensin kalem sensin dağlar hey	(b)

c) **Sarmal (Sarma) Uyak (abba):** Her dörtlünün birinci ve dördüncü dizeleriyle, ikinci ve üçüncü dizeleri kendi aralarında uyaklıdır.

Örnek

Tuna'ly görmedim fakat Tanrı'm	(a)
Bir ümit önünde koştuğum zaman	(b)
Geçmiş anarak koştuğum zaman	(b)
Kendimi Budin'in beyi sanırım	(a)

d) **Mâni Tipi Uyak (aaxa)**: Dörtlükte üçüncü düzenin dışındaki dizeler kendi arasında uyaklıdır. Divan edebiyatında rubai ve tuyuğ nazım şekilleri de aynı kafiye örgüsüne sahiptir.

Örnek

Gidene bak gidene (a)
Güller sarmış dikene (a)
Mevlâ sabırlar versin (x)
Gizli sevda çekene (a)

Örnek

Ay doğar ayazlanır (a)
Gün doğar beyazlanır (a)
Mahmur gözlü sevdiğim (x)
Uyanmaya nazlanır (a)

e) **Örüşük Uyak**: Üç dizelik bentlerden oluşan terza-rima nazım biçimine aittir.

Örnek

Mavi bir gölge uçtu pencereden (a)
Baktım avere küçük bir kelebek (b)
Yaramaz geldi kim bilir nereden (a)
Belli yorundu bir verenli çiçek (b)
Gibi serpildi lambanın yanına (c)
Bir duman uçtu gitti titreyerek (b)

Örnek

Acem şahı bize name gönderdi
Gam leşkerin üstümüze gönderdi
Zalim felek bizi yakıtı yandırdı
Savurdu havaya küllerimizi

Bu dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Mâni tipi uyaklanmıştır.
- B) Beyitler hâlinde yazılmıştır.
- C) Gazel nazım şekline örnektir.
- D) Bir semainin son dörtlüğüdür.
- E) Koşma nazım şekliyle yazılmıştır.

Öncülde verilen dörtlük, 11'li hece ölçüsüyle, dörtlük hâlinde ve koşma tipi uyakla yazılmıştır.

Cevap E

Düz uyak biçimindedir.

11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

Halk edebiyatı ürünü olan nazım şekliyle yazılmıştır.

Semailer 8'li hece ölçüsüyle yazılır.

TEST – 1

1.

Şiir; dili en ince detaylarıyla kullanan, ele aldığı saf gerçekliği imgelerle zenginleştiren bir anlatıma sahiptir.

Aşağıdaki dizelerin hangisi, bu cümlede söylenene örnek olarak gösterilemez?

- A) Güneş bir pazartesi olarak mı duruyor burnunuzda
Yoksa bükülmüş bir nehir gibi mi küpelerinizde
- B) Olmayacak şey mi niye bakmayayım denizlere
En akıllı tarafımdır balıkla deniz tutmak
- C) Sizi görmüyor muyum dikkat!
Trenlere çikolata yediriyorum
Bunu her zaman yapıyorum, akılla oynamak yani
- D) Anam bir yaz gecesi doğurmuş beni burada
Bu çamlıkta söylemiş son sözlerini babam
- E) Şu da var: Bir sokak en açılmış pencereler dalıyor
Dalıyor da söz mü, yatağa uzatıyor otomobillerini

2.

	I. grup	II. grup
I.	Nazım birimi	zihaf
II.	Aruz ölçüsü	mensur şiir
III.	Seci	ünsüz tekrarı
IV.	Aliterasyon	beyit
V.	Cinas	

Yukarıda I. grupta verilen kavramlardan hangisi, II. grupta verilenlerden biriyle ilişkilendirilemez?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3.

Evler, ağaçlar, sular, ben ve bu an
Sanki bulutlarla bir, akıyoruz
Onların hevesine uyaraktan
Cenup ufuklarına bakıyoruz

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- B) Tunç uyağa yer verilmiştir.
- C) Çapraz uyak düzeniyle yazılmıştır.
- D) Sözcük hâlinde redif vardır.
- E) Duraklarda belli bir kurala uyulmamıştır.

4.

Mesele falan değildi öyle
To be or not to be kendisi için
Bir akşam uyudu
Uyanmayiverdi
Aldılar, götürdüler
Yıkandı, namazı kılındı, gömüldü
Duyarlarsa öldüğünü alacaklılar
Haklarını helal ederler elbet
Alacağına gelince
Alacağı yoktu zaten rahmetlinin

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenbilir?

- A) Nükteli anlatıma yer verilmiştir.
- B) Sözcüklerin çağrışım gücünden yararlanılmıştır.
- C) Süslü ve sanatlı bir anlatım tercih edilmiştir.
- D) Alışılmamış bağdaştırmalara başvurulmuştur.
- E) İmgelere dayalı bir anlatımı vardır.

5.

İncitmeden rübabını insafsız ellerin
Zalim temaslarıyla zamanın sitemleri
Ah, ayrılırken inleyerek paslı tellerin
Ey eski dost, yâd edelim eski demleri

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. ve III. dize arasında tunç uyak vardır.
- B) Ek hâlinde redif vardır.
- C) Nida sanatına başvurulmuştur.
- D) I. ve IV. dizelerde ulama vardır.
- E) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

6.

Unuttuğum bir şarkı mı, neydi o
Çok eskilerde düşmezdi ağızımdan
Birlikte yine söyleyebiliriz belki
Şimdi ya da hiçbir zaman

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenbilir?

- A) Farklı uyak türleri kullanılmıştır.
- B) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- C) Bir koşmanın ilk dördlüğüdür.
- D) İstifham sanatına yer verilmiştir.
- E) Redife yer verilmiştir.